

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 397/2-XVII/15
08.03.2016. године

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој III редовној седници, одржаној 08.03.2016. године – на основу чл. 202. став 1. алинеја 14. и 15. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: ЕВРОПСКЕ МУЗИЧКЕ ПРАКСЕ И ОБЛИКОВАЊЕ НАЦИЈЕ КРОЗ КРЕИРАЊЕ НАЦИОНАЛНЕ УМЕТНИЧКЕ МУЗИКЕ У СРБИЈИ У ПРВИМ ДЕЦЕНИЈАМА XX ВЕКА, докторанда мр Биљане Милановић.

За ментора је одређена проф. др Дубравка Стојановић.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Војислав Јелић

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
04/1-2 бр. 6/14 (број захтева)	
8.03.2016. (датум)	
Веће научних области друштвено-хуманистичких наука (Назив већа научних области коме се захтев упућује)	

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Европске музичке праксе и обликовање нације кроз креирање националне уметнике
музике у Србији у првим деценијама XX века
(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ историја

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Биљана (Србољуб) Милановић

Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање: Филозофски факултет у Београду

Година 1992. дипломирања:
Назив магистарске тезе _____
кандидата:

Миленко Пауновић – два модалитета стваралаштва

Назив факултета на коме је мастер рад одбрањена: Филозофски

Година одбране магистарске тезе: 2004.

Обавештавамо вас да је Наставно-научно веће

на седници одржаној 8.03.2016.

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА Проф. др Војислав Јелић
--	--

Додатак уз образац 1.

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ

за кандидата Мр Биљану Милановић

Име и презиме ментора: Др Дубравка Стојановић

Звање: Ванредни професор

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1. *Србија и демократија. Историјска студија о „златном добу српске демократије“ 1903-1914*, Београд 2003 (монографија)
2. *Калдрма и асфалт. Европеизација и урбанизација Београда 1890-1914*, Београд 2008
3. *Иза завесе. Огледи из друштвене историје Србије 1890-1914*, Београд 2013.
4. “Unfinished capital – unfinished state: how the modernization of Belgrade was prevented, 1890-1914”, u: Nationalities Papers, Rutledge, Milton Park, vol. 41, no.1, Januar 2013, s. 15-35. (ERIH)
5. „Југословенство пре Југославије. Југословенство у свакодневном животу Београђана 1890-1914“, Годишњак за друштвену историју, св. 3, 2013, Београд 2015, 9- 28

Заокружити одговарајућу опцију (А, Б, В или Г):

А) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији техничко-технолошких, природно-математичких и медицинских наука ментор треба да има најмање три рада са SCI, SSCI, ANCI или SCIE листе, као и Math-Net.Ru листе.

Б) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији друштвено-хуманистичких наука ментор треба да има најмање три рада са релевантне листе научних часописа (Релевантна листа научних часописа обухвата SCI, SSCI, AHCI и SCIE листе, као и ERIH листу, листу часописа које је Министарство за науку класификовало као M24 и додатну листу часописа коју ће, на предлог универзитета, донети Национални савет за високо образовање. Посебно се вреднују и монографије које Министарство науке класификује као M11, M12, M13, M14, M41 и M51.)

В) У случају израде докторске дисертације према ранијим прописима за кандидате који су стекли академски назив магистра наука ментор треба да има пет радова (референци) које га, по оцени Већа научних области, квалификују за ментора односне дисертације.

Г) У случају да у ужој научној области нема квалификованих наставника, приложити одлуку Већа докторских студија о именовању редовног професора за ментора.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Датум 16. Septembar 2015.

М.П.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ТЕМЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат: мр Биљана Милановић

Тема:

ЕВРОПСКЕ МУЗИЧКЕ ПРАКСЕ И ОБЛИКОВАЊЕ НАЦИЈЕ КРОЗ КРЕИРЕЊЕ НАЦИОНАЛНЕ УМЕТНИЧКЕ МУЗИКЕ У СРБИЈИ У ПРВИМ ДЕЦЕНИЈАМА XX ВЕКА

Попут језика, историје, предања и других елемената културе, а често и у садејству са њима, музика делује као значајан фактор обликовања нације у процесима изградње модерних европских друштава. Различити пројекти националне музичке културе указују на повезаност европског простора путем заједничких образаца, али и на његову поливалентност кроз варијантност локалног контекста, па се токови музичког обликовања појединачних нација могу схватити и као транснационални процеси. Када је реч о музици са такозваних европских периферија, како се још увек означавају културе попут српске, а које су у процесу дисеминације цивилизацијских вредности биле упућене на рецепцију и преобликовање елемената различитих, често и међусобно конкуретних музичких традиција, проучавања подстичу и на сагледавање представа о европском културном сопству и његовим унутрашњим другостима. Оне су биле састави део интернализованих виђења међу значајним креаторима српске националне музике. Будући да су се српски ствараоци школовали у центрима Западне и Централне Европе, све до отварања Музичке академије у Београду 1937. године, они су кроз своје стваралачко деловање усвајали различите форме европске музике и прилагођавали их локалној средини. Упркос бројним међусобним неслагањима по питању националне музике и њене модернизације, као и опрезности у прихватању иностраних утицаја, српску музику замишљали су као интегрални део европске културе.

У српској музикологији већ деценијама постоји неподељено мишљење о томе да су закључно са стваралаштвом Стевана Стојановића Морањца (1856–1914) успостављени професионално-стваралачки стандарди на којима је утемељена национална уметничка музика. Упркос томе, пажња истраживача ретко се везивала за разноврсне процесе музичке културе у Србији на почетку XX века, тако да они још увек нису сагледани у детаљнијем контексту. Једно од полазишта у конципирању текста предложене тезе било је усмерено на попуњавање ове празнине.

Главни део централних истраживања посвећен је токовима конструисања традиције и канона српске уметничке музике на почетку века, у чијем су се центру налазила Мокрањчева дела, првенствено његове руковети. Тај опус од петнаест хорских циклуса, који данас има статус 'класичне' вредности српске музике, већ је у време Мокрањчевог деловања доживљаван као најуспелија музичка 'аутентификација' нације, стицао је углед путем извођења и јавних признања, да би свој значај изнова потврђивао кроз стваралашто млађих композитора, институционалне и педагошке праксе, музиколошке дискурсе и рецепцију публике наредних генерација. Почетна фаза процеса канонизације руковетних циклуса чини временски оквир сагледавања српске уметничке музике у контексту предложене теме. Догађаји на самом крају XIX века, када су руковети чиниле основу првог музичког представљања Србије у центрима великих европских царстава (1894–99), протумачени су као значајни импулси у стварању потоњег канона. Са друге стране, година 1923. сагледана је као крајња временска тачка динамичних токова прве фазе канонизације, делимично прекинуте периодом рата. Тада је одржана манфестација преноса Мокрањчевих моштију из Скопља у Београд, објављена је прва монографија посвећена овом аутору, а закључно са временом одвијања овог догађаја формиран су и сви значајни аспекти стваралачко-критичке рецепције руковети у деловању млађих Мокрањчевих савременика.

Основну грађу студије чини корпус музичких остварења и писаних извора о музици, ауторима, делима, музичким догађајима, институцијама, репертоарима, концертним програмима и музичкој рецепцији назначеног времена. Разматраће се деловање најзначајнијих композитора (од Ј. Маринковића и С. Мокрањца, преко

генерације С. Биничког и П. Крстића, до П. Коњовића, М. Милојевића, С. Христића, К. Манојловића и С. Пауновића). Иако је тежиште на контексту уметничке музике, проучавање ће обухватити и дуге музичке праксе попут војне музике, музичког школства и популарне музике. Важно место имаће непозната или мало позната архивска документација из Архива и Фонда заоставштина Музиколошког института САНУ, која обухвата разноврсну грађу (музикалије, документа везана за музичке институције и удружења, преписка композитора и необјављени текстови, биографске и аутобиографске белешке, концертни програми итд), рукописи и ретка издања музикалија које се чувају у Библиотеци Факултета музичке уметности и збирке архивских докумената, музикалија, позоришних програма и плаката из Музеја позоришне уметности Србије. Драгоцену грађу пружиће и проучавање релевантних текстова и информација из дневних гласила, књижевних и музичких часописа, чија се издања везују за период од краја XIX века до Другог светског рата.

У ранијој музиколошкој литератури истраживачи су се бавили питањима „националног стила“, „националне школе“, „националне идеје“ и „музички националног“ у српској музици. Разматрали су их претежно као техничке, стилске и/или естетске проблеме композиторског односа према фолклору и тумачили их у контексту „духа времена“ и „теорије прогреса“, а музичку културу посматрали су као аутономну појаву, одвојену од бројних импликација свеукупног контекста. Промене у схватању предмета истраживања у српској музикологији крајем XX и почетком XXI века донеле су нова питања о различитим музичким праксама и њиховом деловању у систему друштва и културе, али су питања нације и националног идентитета и њиховог обликовања кроз музичку културу углавном покретана парцијално, у оквиру текстова мањег обима. Такође, аспекти концертног света и репертоарске политике остали су на маргинама савремених истраживања, док историјске форме популарне музичке културе у Србији никада нису биле у фокусу музиколошких студија. Предложена теза обухвата те музичке праксе, јер су оне, са једне стране, деловале на обликовање нације, док су са друге стране чиниле део сложених напетости музичке културе, у којима се одвијало креирање националне уметничке музике.

Поједине обимније студије о српској музици појављују се као узорни примери у конципирању планираног текста. Међу њима се посебно истиче рад о српској музици на раскршћу Истока и Запада (Томашевић 2009), који се кроз дискурс о дијалогу традиционалног и модерног бави и различитим видовима испољавања националног идентитета у српској музичкој култури између два светска рата. Међу директним научним импулсима пристиглим из дисциплина сродних музикологији издваја се студија из области историје уметности, на тему уметности и националне идеје у XIX веку (Макуљевић 2006), која концепцијски и методолошки може да буде подстицајна у изради предложене тезе. Такође, сагледавање музике у систему друштва не би било могуће без детаљног увида у бројну литературу из области историје назначеног времена (упор. Литературу у прилогу).

У светској музикологији већ деценијама постоји велико интересовање за укључивање музике у студије нација и национализма. Поједини музиколошки доприноси, који су фокусирани на бројне аспекте у вези са овом темом у различитим европским контекстима, дају користан путоказ у прецизирању многих питања у оквирима српске музике (Samson 2013, Bohlman 2004, Taruskin 1997, Born 2000, Fulcher 2008). Такође, разумевање поље културалне музикологије (Kramer 2003) неодвојиво је од критичког сагледавања концептуалне природе саме традиције и канона (Weber 2008; Goehr 1992), али и општијих категорија попут западне музике, високоуметничке, популарне, те најзад и саме националне музике. У том контексту схваћени су и митови аутентичности и оригиналности и променљивост концепта музичког фолклора, који ће у планираном тексту бити вишеструко сагледани.

У основи тезе стоји становиште о нацији као динамичној и променљивој категорији колективне и индивидуалне идентификације, условљеној међуодносом менталних представа и социјалних (историјских, политичких, економских, културних) процеса. Интердисциплинарна основа студије захтева усвајање и критичко преиспитивање ставова о нацији из различитих хуманистичких дисциплина и хибридних научних области (од опште историје и социјалне антропологије до имагологије и студија о Балкану). Методолошки приступ подстакнут је настојањем да се превазиђе својеврсна криза у самој музикологији, која модернистичке и постмодернистичке теоријске контексте још увек тумачи као

бинарне опозиције. Доказаће се да искуства „реалистичких“ и „радикално-конструктивистичких“ приступа не морају да буду искључујући, већ међусобно надопуњујући аспекти истраживања, те да се њиховим адекватним коришћењем могу превазићи и њихови потенцијални недостаци – „опасност“ од потенцијалног есенцијализма првог и редукционизма другог теоријског приступа. Овај покушај проналажења „средњег пута“ подстакнут је потребом да се уклоне баријере између традиционалне музиколошке анализе и онога како људи чују и разумеју одређену музику и шта им она значи у различитим чиновима идентификација. Као посебно корисни у том контексту показују се елементи етносимболизма Е. Смита (Smith 2009), динамизовани сагледавањем амбивалентне темпоралности нације, које у својим теоријским рефлексијама нуди Хоми Баба (Baba 2004). Комбиновање етносимболизма и концепта двотруког времена нације даје могућност интегралног проучавања музичког фолклора, историје, мита, пејзажа и других међусобно подстичућих етно-симбола, који су се у разматрањима уметничких остварења најчешће сагледавали као засебни национални топови. Штавише, ако се сам музички фолклор схвати у тим оквирима, онда до изражаја долази његова вишезначност у самом уметничком делу, јер се народна песма посматра контекстуално, као потенцијални носилац бројних симбола проистеклих из патријархалне културе, са којом дело успоставља одређене интертекстуалне везе. На истој линији налазе се и процеси историзације и меморијализације, који су се уграђивали у културу националног сећања (Тимотијевић 2008) и били у директној вези са конструисањем традиције и канона у српској уметничкој музици на почетку XX века.

Неколико различитих истраживачких перспектива отвара основна питања о процесима конструисања традиције и канона, а међу њима су однос националне идеологије и музичке поетике, музичко умрежавање са актуелним токовима политичког и интелектуалног контекста, стратегије музичког представљања и репертоарски контексти, те центри моћи који су их промовисали. У односу на доминантно поље кодирања националне уметничке музике проблематизоване су друге стваралачке, репертоарске и рецепцијске позиције и резултати њиховог суодношења и деловања, односно паралелни процеси маргинализације, надовезивања на канон и успостављања алтернативе. Та два поља имала су

упориште у основним културним моделима српске уметности и културе тога времена, од којих се један заснивао на миту о патријархалности и колективистичкој свести, а други на идејама о модерној националној култури и израженијем индивидуализму, али је њихова међусобна укрштеност у самој пракси указивала на сложеност и амбивалентност процеса модернизације. Томе ће бити посвећена посебна разматрања. Такође, знатна пажња биће усмерена на улогу идеолошко-политичких аспеката, који ће у раду бити сагледани у контексту српства, југословенства и словенства, као важних фактора у креирању српске уметничке музике и њеног деловања у превазилажењу политичких и етничких граница. Ти процеси идентификације у обликовању нације посебно су се остваривали кроз репертоарске токове, концепције концертних програма и реторику писаних и усмених дискурса који су их окруживали. Уз одговарајуће стратегије представљања и интеракцију са реципијентима у комуникацијском контексту различитих градова региона, поједина дела која су важила за централне опусе српске уметничке музике доживљавана су и као маркер југословенске идентификације. Такви и други примери који датирају из времена уочи Балканских ратова омогућиће да се сагледају односи српства и југословенства не само по настанку југословенске државе, као и да се укаже на релативност и променљивост у схватању нације и њених утврђених културних садржаја и граница.

Недостатак професионалних, материјалних и организационих основа неопходних за несметано функционисање музичке културе у Србији током првих деценија века чини посебно питање планираних разматрања. Инертност промена, које ни на почетку столећа нису довеле до задовољавајућих резултата у формирању националног оперског ансамбла и цивилног оркестра у престоници, показивала је да у Србији тога времена још увек нису постојали инфраструктурни елементи неопходни за функционисање 'класичне' уметничке музике у механизмима њене презентације. У односу на западно искуство, изналазили су се алтернативни путеви у којима су се грађани Београда укључивали у рецепцијски контекст овог сегмента европске културе. Алтернативност је обележавала и саме процесе креирања националне уметничке традиције. Њени доминантни токови одвијали су се у оквирима хорске музике. Та област је и у другим музичким културама имала снажну

патриотску, социјалну и уметничку функцију, одликовала се стварањем локалних традиција, али је често била по страни од централних националних канона, чији су идеолошки и естетички оквири настајали око жанрова опере, симфоније и других симфонијских и вокалноинструменталних форми које су поседовале снажнији високоуметнички легитимитет у хијерархији интернационално прихваћених музичких вредности. Таква дела у српској музици посматраног времена била су малобројна, а често су остајала и неизведена.

Ова проблематика, овде тек назначена, у самој тези добиће истакнуто место. Потребно је да се она артикулише и критички размотри у контексту различитих аспеката и проблема који су у дужем временском интервалу, почев од успостављања музичких пракси европског типа у Србији у XIX веку, па све до Другог светског рата, деловали на структурисање српске музичке културе, те суштински обележавали и њене процесе на самом почетку XX века. Критичко сагледавање те разуђене проблематике постављено је у контекст дијалога са друштвеном историјом и надовезује се на резултате истраживања српске прошлости у оквирима неуједначеног односа државе, цивилних институција и друштва (Чалић 2004; Стојановић 2008). Тим путем биће акцентоване дуготрајне унутрашње слабости конституисања музичке културе у Србији, што ће дати основу за боље разумевање амбивалентности саме уметничке музике и њених специфичности у европском окружењу.

Планирана структура текста осмишљена је на следећи начин:

(1) Увод обухвата образложење наслова, предмета и методологије студије, као и критички осврт на релевантну литературу.

(2) Поглавље „Музичке праксе европског типа“ садржи преглед најзначајнијих пракси музичке културе као интегралног сегмента динамичног структурирања модерних друштава у срединама Западне и Централне Европе XIX и на почетку XX века, а контекстуализован је у правцу позиционирања Србије, која је чинила један од периферних европских простора, где су такви процеси успостављани парцијално, често у дисконтинуитету, као и алтернативним путевима у односу на западно искуство.

(3) Поглавље „Социјалноисторијске дијахроније: музичке праксе у Србији током XIX и првих деценија XX века“ бави се проблемима успостављања различитих пракси музичке културе европског типа у контексту односа државе, цивилних институција и друштва. Обухвата потпоглавља која се баве феноменом војних оркестара („Сфера државе и континуитет музичких пракси“), процесима музичких удруживања у хорске, а потом и у друге цивилне ансамбле, као и проблемима музичког школства и обликовања нације („Институције музичке културе, иницијатива појединца и колебљивост државе“), процесима успостављања Опере и модерног концертног света, који је с наступом XX века упућивао на све јасније обресе раздвајања високоуметничке и популарне музичке културе, у чије оквире ће се умрежавати и сам национални репертоар („Професионализација и раслојавање музичке културе као означитељ јачања сфере друштва“).

(4) Поглавље „Креирање националне уметничке музике до 1923. године“, обухвата разматрање доминантних и алтернативних линија локалног композиторског стваралаштва и њиховог функционисања у систему културе. Испрва се проблематизују модели српске културе и њихова специфичност у сфери музике („Прожимање политике, науке и уметности: модели српске националне културе на почетку века“), да би вишеструка разматрања традиције и канона, доминантних и алтернативних токова локалног стваралаштва, начина њихове презентације и деловања била организована у оквиру две текстуалне целине („Мит о патријархалној музичкој култури: обликовање нације и успостављање доминантних кодова српске уметничке музике“; „Патријархално у процесу модернизације“).

(5) Завршна разматрања представљају сумирање претходно донетих закључака и отварају перспективу даљих истраживања.

Приступ наведеној теми подразумева преиспитивање ставова о српској музичкој прошлости, те са позиција истраживања музике може да допринесе ширењу перспективе у сагледавању укупне историје.

БИБЛИОГРАФИЈА

Биљана Милановић

Европске музичке праксе и обликовање нације кроз креирање националне уметничке музике у Србији у првим деценијама XX века

НЕОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ:

Музиколошки институт САНУ

Фондови Заоставштина МИ САНУ:

Вацлав Ведрал
Божидар Јоксимовић
Петар Коњовић
Светомир Настасијевић
Стеван Христић
Петар Крстић
Љубомир Бошњаковић
Владимир Сперњак
Светолик Пашћан-Којанов

Фонд фотографија МИ САНУ

Архивске фотографије и концертни програми

Архив МИ САНУ

Појединачна документација (рукописи и преписи композиција; преписка; необјављени текстови; биографске и аутобиографске белешке; концертни програми; уговори, акта, документација о раду институција итд.):

Исидор Бајић, Станислав Бинички, Тоша Андређевић–Аустралијанац, Миленко Пауновић, Драгутин Покорни, Сава Селесковић, Евгеније Стојановић, Стеван Мокрањац, Владимир Ђорђевић, Милоје Милојевић, Драгомир Кранчевић, Коста Манојловић.

Факултет Музичке уметности у Београду

Фонд: Заоставштина Јосипа Славенског

Заоставштина Владимира Ђорђевића

Библиотека ФМУ:

Рукописи и преписи композиција Милоја Милојевића, Петра Коњовића, Стевана Христића, Станислава Биничког, Владимира Ђорђевића

Архив Музеја позоришне уметности Србије

Збирке архивских докумената, музикалија, позоришних програма и плаката

ОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ:

Анкета о националном музичком стилу, *Музика*, год. I (2), Београд (фебруар) 1928, 152–159.

Библиографија расправа и чланака: Музика, Струка VI, књ. 13–14, Загреб: Југославенски лексикографски завод «Мирослав Крлежа», 1984–1986.

Библиографија Стевана Ст. Мокрањца (саставио Ђорђе Перић) у: Дејан Деспић и Властимир Перичић, *Стеван Стојановић Мокрањац. Сабрана дела*; књ. X (*Живот и дело*), Завод за уџбенике и наставна средства, Музичко-издавачко предузеће *Нота*, Београд – Књажевац 1999, 368–408.

Брзак, Драгомир: *Са Авале на Босфор*, Београд 1897. [друго фототипско издање Београд 1980]

Vučković, Vojislav: *Studije. Eseji. Kritike*, I i II, Nolit, Beograd 1968.

Димић, Љ. и др (ур.): *Модерна српска држава 1804-2004: хронологија*, Историјски архив Београда, Београд, 2004.

Ђорђевић, Владимир Р.: *Оглед српске музичке библиографије до 1914. године*, Београд 1969.

Grčić, Jovan, *Novosadske gimnaziske besede. Kratak osvrt na postanak i razvitak*, Spomenica o pedesetoj svetosavskoj besedi uz izveštaj muške gimnazije u Novom Sadu, školska 1927/8 godina, Novi Sad, 1928.

Грол, Милан: *Позоришне критике и есеји*, Народно позориште, Београд, 2007.

Грол, Милан: *Из позоришта предратне Србије*, Београд, 1952.

Грол, Милан: Питање оперете у Народном позоришту, *Српски књижевни гласник*, 1904-11, 4, 302–310.

Јанковић, Душан: Оперета у Народном позоришту, *Дело*, 1905, XXXV–1, 106–110.

Jedan vek narodnog pozorišta u Beogradu, Beograd, Narodno pozorište i Nolit, 1968.

Калик, Спира: *Из Београда у Солун и Скопље*, Београд 1984.

Калик, Спира: *Споменица Београдског певачког друштва приликом прославе педесетогодишњице, 25. маја 1903. год.*, Београд 1903.

Комарчић, Миливој Л: *На Адрију – С Београдским певачким друштвом кроз Босну, Херцеговину, Црну Гору и Далматинско приморје*, Београд 1912.

Ковијанић, Грађа Архива Србије о Народном позоришту, Београд, 1968.

Конјовић, Петар, *Ličnosti*, Čelap i Popovac, Zagreb, 1920.

Коњовић, Петар: *Књига о музици*, Матица српска, Нови Сад 1947.

Коњовић, Петар: *Милоје Милојевић, композитор и музички писац*, Српска академија наука, Београд 1954.

Конјовић, Петар, *Ogledi o muzici*, Srpska književna zadruga, kolo LVIII, knj. 392, Beograd, 1965.

Крајачић, Gordana, *"Stanković", 1831-1981*, Beograd, Muzička škola "Stanković", 1981.

Крајачић, Гордана: *Војна музика и музичари (1831–1945)*, Новинско-издавачки центар „Војска“, Београд 2003.

Крестић, Василије; Радован Љушић (ур): *Програми и статуту политичких странака до 1918*, Београд 1991.

Мајданац, Боро; Милена Радојичић (прир): *Академско певачко друштво Обилић (1884–1941). Документи, сећања, коментари*, Историјски архив Београда, Београд 2005.

Манојловић, Коста: *Споменица Ст. Ст. Мокрањцу*, Државна штампарија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, Београд 1923.

Милојевић, Милоје: *Музичке студије и чланци*, књ. I, Београд 1926.

Милојевић, Милоје: *Музичке студије и чланци*, књ. II, Београд 1933.

Милојевић, Милоје: *Музичке студије и чланци*, књ. III, Београд 1953.

Нушић, Бранислав: *Косово. Опис земље и народа*, I – II, Матица српска, Нови Сад, 1902 – 1903

Pašćan, Svetolik, *Muzičko vaspitanje u: Novosadska gimnazija 1810-1960*, Novi Sad, 1960, 99-107.

Ристовић, Милан; Стојановић Дубравка, Јовановић Мирослав и др. (ур.): *Живети у Београду: документа Управе града Београда*, књ. 6, 1890-1940, Историјски архив Београда, Београд, 2008.

Поменик о 30. годишњици Краљевског српског народног позоришта у Београду, Београд 1899.

Поповић, П: *Национални репертоар К. С. Народног позоришта у Београду*, Београд, 1899.

Sekulić, Isidora, *Balkan*, Plavi jahač, Beograd 2003.

Скерлић, Јован: *Историјски преглед српске штампе 1791 – 1911*, у: *Сабрана дела*, VIII, Београд, 1966.

Споменица Доњо-Тузланског српског црквеног певачког друштва (1886–1901), Загреб 1901.

Споменица друштва «Кнегиња Љубица» о четрдесетој годишњици друштвеног рада, Београд, 1939.

Spomenica o pedesetoj Svetosavskoj besedi u: Muška gimnazija u Novom Sadu, Izveštaj za školsku 1927/28, Novi Sad, 1928, 1-40.

Споменица о стогодишњици Прве мушке гимназије у Београду (1839–1939), Београд 1939.

Станојевић, Ст: *Народна енциклопедија Српско-Храврско-Словеначка*, I књига, Загреб, 1925.

Турлаков, Слободан, *Летопис музичког живота у Београду (1840-1941)*, Београд, Музеј Позоришне уметности, 1994.

ЧАСОПИСИ И ШТАМПА:

Музички часописи:

Српски музички лист

Sveta Cecilja

Гусле

Музика

Музички гласник

Гласник Музичког друштва «Станковић»/ Музички гласник

Звук

Весник Јужнословенског певачког савеза

Славенска музика

Радио-Београд

Ревија музике

Листови и часописи:

Балкан
Босанска вила
Дело
Мисао
Политика
Правда
Просветни гласник
Српски књижевни гласник
Време
Застава
Зенит
Звезда
Живот и рад
Cotoedia
Књижевни југ
Савременик
Нова Европа

ЛИТЕРАТУРА

Монографије и зборници:

Abbate, Carolyn: *Unsung Voices: Opera and Musical Narrative in the Nineteenth Century*, Princeton University Press, Princeton 1991.

Anderson, Benedikt: *Nacija: zamišljena zajednica. Razmatranje o porijeklu i širenju nacionalizma*, Školska knjiga, Zagreb 1990.

Andreis, Josip; Dragotin Cvetko, Stana Djurić-Klajn: *Historijski razvoj muzičke kulture u Jugoslaviji*, Školska knjiga, Zagreb 1962.

Андрић, Иво: *Развој духовног живота у Босни под утицајем турске владавине* (Сабрана дела, књ.18), Просвета, Београд: 1997 (фототипско издање из 1981).

Arblaster, Anthony: *Viva la libertà! Politics in Opera*, Verso, London – New York 2000.

Baba, Homi: *Smeštanje kulture*, Beogradski krug, Beograd 2004.

Bakić-Hayden, Milica: *Varijacije na temu Balkan*, Institut za filozofiju i društvenu teoriju and I. P. Filip Višnjić, Beograd 2006.

Baruch-Wachel, Andrew: *Making a Nation, Breaking a Nation (Literature and Cultural Politics in Yugoslavia)*, Stanford University Press 1998.

Bellman, Jonatan (ed.), *The Exotic in Western Music*, Northeastern University Press, Boston 1998.

Bendix, Regina: *In Search of Authenticity. The Formation of Folklore Studies*. Madison i London: University of Wisconsin Press, Madison – London, 1997.

Bergamo, Marija: *Delo kompozitora. Stvaralački put Milana Ristića od prve do šeste simfonije*, Univerzitet u Beogradu, Београд 1977.

Бергамо, Марија: *Елементи експресионистичке оријентације у српској музици до 1945*, Српска академија наука и уметности, Београд 1980.

Bielefeld, U. Und G. Engel (Hrsg.): *Bilder der Nation, Kulturelle und politische Konstruktionen des Nationalen am Beginn der europäischen Moderne*, Hamburg, 1998.

Billig, Michael. *Banal Nationalism*, Sage, London, 1995.

Bjelić, Dušan I; Obrad Savić (ur.): *Balkan kao metafora: Između globalizacije i fragmentacije*, Beogradski krug, Beograd 2003.

Blagojević-Milin, Melita: *Simfonije prve polovine XX veka u Srbiji*, magistarska teza, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 1986, rukopis.

Bohlman, Philip V.: *The Study of Folk Music in the Modern World*, Indiana University press, Bloomington and Indianapolis 1988.

Bohlman, Philip V: *The Music of European Nationalism: Cultural Identity and Modern History*, Santa Barbara –ABC/CLIO, Denver – Oxford 2004.

Born, Georgina; David Hesmondhalgh (eds.) *Western Music and Its Others: Difference, Representation, and Appropriation in Music*, University of California Press, Berkley – Los Angeles – London 2000.

Bradbury, Malcolm (ed.): *Modernism 1890-1930*, Penguin Books, Harmondsworth 1978.

Brubaker, Rogers: *Ethnicity without Groups*, Harvard University Press, Cambridge, 2004.

Будимир, Милан: *Са Балканских источника*, Српска књижевна задруга, Београд 1969.

Буловић, Биљана: *Однос хармонског језика и фолклорне материје у делу Петра Коњовића*, магистарска теза (рукопис), Факултет музичке уметности, Београд.

Veler, Hans-Ulrich: *Nacionalizam. Istorija – Forme – Posledice*, Svetovi, Novi Sad 2002.

Veselinović, Mirjana: *Krešimir Baranović. Stvaralački uspon*, Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb 1979.

Veselinović-Hofman, Mirjana: *Stvaralačka prisutnost evropske avangarde u nas*, Univerzitet umetnosti, Beograd 1983.

Vučetić-Mladenović, Radina: *Evropa na Kalemegdanu. «Cvijeta Zuzorić» i kulturni život Beograda 1918–1941*, Institut za noviju istoriju, Beograd, 2003.

Вукдраговић, Михаило (ур.): *Зборник радова о Стевану Мокрањцу*, Српска академија наука и уметности, Одељење ликовне и музичке уметности, Београд 1971.

Gelner, Ernest: *Nacije i nacionalizam*, Novi Sad, Matica srpska, 1997.

Goehr, Lydia: *The Imaginary Museum of Musical Works: An Essay in the Philosophy of Music*, Oxford University Press, Oxford, 1992.

Goldsvorti, Vesna: *Izmišljanje Ruritaniје: imperijalizam mašte*, Geopoetika, Beograd 2000.

Гостушки, Драгутин: *Уметност у недостатку доказа*, Српска књижевна задруга, Београд 1977.

Greenfeld, L: *Nationalism Five Roads to Modernity*, Harvard University Press, 1992.

Grujić, Sanja: *Orkestarska dela Josipa Slavenskog*, Udruženje kompozitora Srbije, Beograd 1984.

Gržinić, Marina: *Avangarda i politika. Istočnoevropska paradigma i rat na Balkanu*, Beogradski krug, Beograd 2005.

Gurguris, Stasis: *Sanjana nacija. Prosvećenost, kolonizacija i ustanovljavanje moderne Grčke*, Beogradski krug, Beograd 2004.

Давидов, Динко: *Прво београдско певачко друштво – 150 година*, Српска академија наука и уметности, Музиколошки институт САНУ, Галерија САНУ, Београд 2004.

Дворниковић, Владимир: *Карактерологија Југословена*, Просвета, Београд 2000. (фототипско издање из 1939)

Деспић, Дејан (ур.): *Дело и делатност Михаила Вукдраговића и Марка Тајчевића*, Српска академија наука и уметности, Београд 2004.

Деспић, Дејан и Властимир Перичић (ур.): *Стеван Стојановић Мокрањац. Сабрана дела; књ. X (Живот и дело)*, Завод за уџбенике и наставна средства, Музичко-издавачко предузеће Нота, Београд – Књажевац 1999.

Деспић, Дејан: *Марко Тајчевић*, Удружење композитора Србије, Београд 1972.

Димић, Љ; М. Јовановић; Д. Стојановић (ур.): *Србија 1804-2004. Три виђења или позив на дијалог*, Удружење за друштвену историју, Београд 2005.

Димић, Љубодраг, Историја српске државности – Србија у Југославији, Српска академија наука и уметности, Београд 2001.

Димић, Љубодраг: *Културна политика Краљевине Југославије 1918-1941*, I – III, Стубови културе, Београд 1997.

Dahlhaus, Carl: *Between Romanticism and Modernism*, University of California Press, Berkley – Los Angeles – London 1989.

Dellamora, Richard; Fischlin, Daniel (eds.), *The Work of Opera: Genre, Nationhood, and Sexual Difference*, Columbia University Press, New York 1997.

Deretić, Jovan, *Istorija srpske književnosti*, Nolit, Beograd 1983.

Dimić, Lj; Lj. Trgovčević i dr. (ur.) *Moderna srpska država 1804-2004: hronologija*, Istorijski arhiv Beograda, Beograd 2004.

Djerić, Gordana: *Pr(a)vo lice množine. Kolektivno samopoimanje i predstavljanje: mitovi, karakteri, mentalne mape i stereotipi*, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, Beograd 2005.

Djurić-Klajn, Stana, *Muzika i muzičari*, Prosveta, Beograd 1956.

Ђурић-Клајн, Стана: *Акорди прошлости*, Просвета, Београд 1981.

Djokić, Dejan (ed.), *Yugoslavisim (Histories of a Failed Idea 1918-1992)*, Hurst & Co, London 2003.

Екмечић, Милорад: *Стварање Југославије*, 1 – 2, Београд 1989.

Eriksen, Tomas Hilan: *Etnicitet i nacionalizam*, Biblioteka XX vek, Beograd 2004.

Žirarde, R: *Politički mitovi i mitologije*, Biblioteka XX vek, Beograd 2000.

Живковић, Драгиша: *Европски оквири српске књижевности*, Просвета, Београд 1970.

Живковић, Мирјана (ур.): *Јосип Славенски и његово доба*, СОКОЈ-МИЦ, Београд 2006.

Jelavich, Barbara: *History of the Balkans*, Vol. I, II, Cambridge University Press, Cambridge – New York 1983.

Јеремић-Молнар, Драгана: *Српска клавирска музика у доба романтизма (1841–1914)*, Матица српска, Нови Сад 2006.

Јерковић, Јован и Миодраг Матицки (ур.): *Традиционално и ново у српским часописима на почетку века (1895–1914)*, Матица српска – Институт за књижевност, Нови Сад – Београд 1992.

Константиновић, Зоран (ур.): *Текст у контексту*, Институт за књижевност и уметност, Београд 1989.

Крестић, Василије: *Историја Срба у Хрватској и Славонији 1848–1914*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1995.

Kaplan, Robert D.: *Balkanski duhovi: Putovanje kroz istoriju*, Dan Graf, Beograd 2004.

Kitromilidès, P. M (ed.): *Relations gréco-roumaines. Interculturalité et identité nationale*, Institut de recherches néohelléniques et Fondation nationale de la recherche scientifique, Athènes 2004.

Koren, Marija: *Srpske teme u delima ruskih i sovjetskih kompozitora*, Univerzitet umetnosti, Beograd 1983.

Leoussi, A. S; S. Grosby (eds.): *Nationalism and Ethnosymbolism. History, Culture and Ethnicity in the Formation of Nations*, Edinburgh University Press, Edinburgh 2007.

Levenson, Michael (ed): *Modernism*, Cmbridge University Press, Cambridge – New York, 1999.

Лукић, Р; Е.Куленовић-Грујић; Д.Ранковић (ур.): *Сабрана дела Јована Цвијића*, Београд, Српска академија наука и уметности, Књижевне новине, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1989.

Лукић, Радомир; Лутовац, Милисав и др. (ур.): *Научно дело Јована Цвијића*, Београд, Српска академија наука и уметности, Београд 1982.

Макуљевић, Ненад: *Уметност и национална идеја у XIX веку*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2006.

Маринковић, Соња (ур.): *Вагнеров спис "Опера и драма" данас*, Матица српска, Нови Сад 2006.

Марковић, Предраг: *Београд и Европа 1918–1941. Европски утицаји на процес модернизације Београда*, Савремена администрација, Београд 1992.

Марковић, Татјана: *Јосиф Маринковић (1851-1931). Музика на раскрићу два века*, (Зборник радова са научног скупа поводом 150. годишњице рођења Јосифа Маринковића), Нови Бечеј, 2002, 85-96.

Марковић, Татјана: *Трансфигурације српског романтизма. Музика у контексту студија културе*, Универзитет уметности, Београд 2005.

Marković, Tatjana; Vesna Mikić (eds.): *Musical Culture & Memory*, Faculty of Music, Belgrade 2008.

Marinković, Sonja: Muzički nacionalno u srpskoj muzici prve polovine XX veka, doktorska disertacija (rukopis), Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 1992.

Maticki, Miodrag (ur.), *Svoj i tuđ. Slika drugog u balkanskim i srednjoevropskim književnostima*, Institut za književnost i umetnost, Beograd 2006.

Mazover, Mark: *Balkan. Kratka istorija*, Alexandria Press, Beograd 2003.

Milanović, Olga: Beogradska scenografija I kostimografija 1868–1941, Muzej pozorišne umetnosti I univerzitet umetnosti, Beograd 1983.

Milin, Melita: *Simfonije prve polovine 20. veka u srpskoj muzici*, magistarski rad, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 1986, rukopis.

Милин, Мелита: *Традиционално и ново у српској музици после Другог светског рата (1945–1965)*, Музиколошки институт САНУ, Београд 1998.

Milin, Melita; Despić, Dejan (eds.), *Rethinking Musical Modernism*, Muzikološki institut SANU – Srpska akademija nauka i umetnost, Beograd 2008.

Милошевић, Владо: *Севдалинка*, Музеј Босанске Крајине, Бања Лука 1964.

Медаковић, Дејан; *Косовски бој у ликовним уметностима*, Београд 1990.

Милојковић–Ђурић, Јелена: *Успони српске културе. Књижевни, музички и ликовни живот 1900–1918*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци – Нови Сад 2008.

Митровић, Андреј (ур.): *Историја српског народа*, књ.VI (1): *Од Берлинског конгреса до уједињења, 1878-1918*. Српска књижевна задруга, Београд 1983.

Mitchell, Tony: *Popular Music and Local Identity: Rock, Pop and Rap in Europe and Oceania*, Leicester University Press, London 1996.

Molnar, Aleksandar: *Narod, nacija, rasa. Istorijska izvorišta nacionalizma u Evropi*, Beogradski krug i Akapit, Beograd 1997.

Mosusova, Nadežda, Roksanda Pejović, Radmila Petrović, Vlastimir Peričić (ur.): *Miloje Milojević, kompozitor i muzikolog*, Udruženje kompozitora Srbije, Beograd 1986.

Мосусова, Надежда (ур.): *Српска музичка сцена*, (Зборник радова са научног скупа поводом 125. годишњице Народног позоришта), Музиколошки институт САНУ, Београд 1995.

Научно дело Јована Цвијића, Београд, Српска академија наука и уметности, Научни скупови књ.XI, Председништво књ.2, 1982.

Nenezić, Zoran D.: *Masoni u Jugoslaviji 1764–1980*, Zodne, Beograd 1988.

Nettl, Bruno and Philip V. Bohlman (eds.), *Comparative Musicology and Anthropology of Music: Essays on the History of Ethnomusicology*, University of Chicago Press, Chicago 1991.

Noris, Devid: *Balkanski mit. Pitanje identiteta i moderniteta.*, Geopoetika, Beograd 2002.

Нова српска политичка мисао, часопис за политичку теорију и друштвена истраживања, Нова едиција, вол. VIII, бр.1-4, тема броја: Мултикултурализам.

Opera od obreda do umetničke forme, zbornik radova (simpozijum 21-22. juni 2000), Fakultet muzičke umetnosti, Beograd, 2001.

Палавестра, Предраг, *Наслеђе српског модернизма*, Просвета, Београд 1985.

Палавестра, Предраг (ур.): *Српски симболизам. Типолошка проучавања*, Српска академија наука и уметности, Београд, 1986.

Палавестра, Предраг: *Историја модерне српске књижевности. Златно доба 1892–1918*, Српска књижевна задруга, Београд 1986.

Палавестра, Предраг: *Књижевност – критика идеологије*, Српска књижевна задруга, Београд 1991.

Palavestra, Predrag, *Književnost mlade Bosne*, Institut za književnost i umetnost, Beograd 1994.

Пантић, Мирослав, Развојне етапе у српској књижевности XX века и њихове основне одлике, Српска академија наука и уметности, Београд 1981.

Pejović, Roksanda, *Muzička kritika i esejistika u Beogradu (1919-1945)*, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 1999.

Pejović, Roksanda, *Srpsko muzičko izvodjaštvo romantičarskog doba*, Univerzitet umetnosti, Beograd 1991.

Пејовић, Роксанда: *Музиколог Стана Ђурић-Клајн: Историографска, есејистичка и критичарска делатност*, Српска академија наука и уметности, Музиколошки институт САНУ и Удружење композитора Србије, Београд 1994.

Пејовић, Роксанда: *Критике, чланци и посебне публикације у српској музичкој прошлости (1825–1918)*, Факултет музичке уметности, Београд 1994.

Pejović, Roksanda: *Opera i Balet Narodnog pozorišta u Beogradu (1882-1941)* Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 1996.

Пековић, Слободанка (ур.): *Књига о путопису*, Институт за књижевност и уметност, Београд 2001.

Пековић, Слободанка, *Основни појмови модерне*, Народна књига и Алфа, Београд 2002.

Пековић, Слободанка, *Српска проза почетком двадесетог века*, Просвета, Београд 1987.

Пековић, Слободанка; Весна Матовић (ур.), *Традиционално и модерно у српским часописима на почетку века (1892–1914)*, Матица српска – Институт за књижевност и уметност, Нови Сад – Београд 1992, 365–377.

Peričić, Vlastimir, *Muzički stvaraoci u Srbiji*, Prosveta, Beograd, 1969.

Peričić, Vlastimir: *Stvaralački put Stanojla Rajičića*, Umetnička akademija, Beograd 1971.

Перичић, Властимир (ур.): *Стеван Христић и његово доба*, Факултет музичке уметности, Београд 1985.

Перичић, Властимир (ур.): *Композиторско стваралаштво Милоја Милојевића*, Музиколошки институт САНУ, Београд 1998.

Перковић Радак, Ивана: *Српска хорска црквена музика у периоду романтизма (до 1914. године)*, докторска дисертација, Факултет музичке уметности, Београд 2005 (рукопис у штампи).

Перковић-Радак, Ивана, Драгана Стојановић-Новичић, Данка Лајић (ур.): *Историја и мистерија музике. У част Роксанде Пејовић*, Факултет музичке уметности, Београд 2006.

Перковић-Радак, Ивана; Тијана Поповић-Млађеновић (ур.): *Мокрањцу на дар 2006*, Факултет музичке уметности и Дом културе Стеван Мокрањац, Београд – Неготин 2006.

Petranović, Branko, *Istorija Jugoslavije 1918-1988, I*, Nolit, Beograd, 1988.

Perović, Latinka (ur.): *Srbija u modernizacijskim procesima 19. i 20. veka*, Autorsko izdavanje/Čigoja štampa, Beograd, 2003.

Перовић, Латинка: *Између анархије и аутократије. Српско друштво на прелазу векова*, Београд 2007.

Petar Krstić, zbornik radova studenata Fakulteta muzičke umetnosti, Beograd, FMU, 1986.

Pollock, Griselda: *Differencing The Canon. Feminist Desire and the Writing of Art's Histories*, Routledge, London – New York. 1999.

Popović-Obradović, Olga: *Kakva ili kolika država. Ogledi o političkoj i društvenoj istoriji Srbije XIX–XXI veka*, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Beograd, 2009.

Поповић, Бојана: *Мода у Београду 1918–1941*, Музеј примењене уметности, Београд 2000.

Протић, Миодраг: *Српско сликарство XX века*, Нолит, Београд, 1970.

Протић, Миодраг: *Југословенско сликарство 1900–1950*, Нолит, Београд 1973.

Радуловић, Милан: *Класици српског модернизма*, Институт за књижевност и уметност, Београд 1995.

Putinja, F.; Ž. Stref-Fenar: *Teorije o etnicitetu*, Biblioteka XX vek, Beograd 1997.

Radoman, Valentina: *Elementi impresionističkog stila u srpskoj muzici prev polovine 20. veka*, magistarski rad, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 2006.

Радуловић, Милан: *Модернизам и српска идеалистичка филозофија*, Институт за књижевност и уметност, Београд 1989.

Рајичић, Станојло (ур.): *125 година Народног позоришта у Београду*, САНУ, Научни скупови, LXXXVI, Одељење ликовне и музичке уметности, књ.4, Београд 1997.

Raftis, Alkis (ed.): *Dance as Intangible Heritage*, Proceedings of the 16th International Congress on Dance Research, Corfu 30/10-03/11/2002, International Organization of Folk Art – Greek Section, Athens 2003.

Rihtman-Auguštin. Dunja: *Ulice moga grada*, Biblioteka XX vek, Beograd 2000.

Romanou, Katy (ed.): *Aspects of Greek and Serbian Music*. Edition Orpheus – M. Nikolaidis and Company Co Music House, Athens 2007.

Руска емиграција у српској култури XX века (зборник радова) II, Филолошки факултет, Београд 1994, 139–149.

Said, Edvard: *Kultura i imperijalizam*, Beogradski krug, Beograd 2002.

Samson, Jim: *Music in Transition. A Study of Tonal Expansion and Atonality 1900–1920*, Prentice Hall, New Jersey 1974.

Samson, Jim: *Music in the Balkans*, Brill, Leiden, 2013.

Savić, Obrad (ur.): *Utvora nacije*, Beogradski krug, Beograd No.3– 4/1996, No.1–2/1997.

Sedak, Eva: *Josip Štolcer Slavenski, skladatelj prijelaza* (I, II), Muzički informativni centar i Muzikološki zavod, Zagreb 1984.

Slobin, Mark (ed.), *Retuning Culture: Musical Changes in Central and Eastern Europe*, Duke University Press, Durham – London 1996.

Slobin, Mark: *Retuning Culture: Musical Changes in Central and Eastern Europe*, Duke University Press, Durham and London 1996.

Shepherd, John; Peter Wicke: *Music and Cultural Theory*, Polity Press, Cambridge 1997.

Smit, Entoni D.: *Nacionalni identitet*, Biblioteka XX vek, Beograd 1998.

Smith, Anthony: *Myths and Memories of the Nation*, Oxford University Press, Oxford 1999.

Smith, Anthony D: *Ethno-symbolism and Nationalism: a Cultural Approach*, Routledge, London – New Zork, 2009.

Solie, Ruth A (ed.): *Musicology and Difference: Gender and Sexuality in Music Scholarship*, University of California Press, Berkley – Los Angeles – London 1993.

Spivak, Gajatri Čakravorti: *Kritika postkolonijalnog uma*, Beogradski krug, Beograd 2003.

Стефановић, Ана: *Српска вокална лирика на раскрићу традиција*, магистарска теза (рукопис), Факултет музичке уметности, Београд 1995.

Стефановић, Димитрије (ур.): *Живот и дело Петра Коњовића*, Српска академија наука и уметности, Београд 1989.

Стефановић, Димитрије (ур.): *Живот и дело Стевана Христића*, Српска академија наука и уметности, Београд 1991.

Стојановић, Дубравка: *Калдрма и асфалт: урбанизација и европеизација Београда 1890-1914*, Удружење за друштвену историју, Београд 2008.

Стојановић, Дубравка: *Србија и демократија 1903–1914. Историјска студија о «златном добу српске демократије»*, Београд 2004.

Stojanović, Dubravka: *Iskušavanje načela. Srpska Socijaldemokratska partija i ratni program Srbije 1912-1918*, Timit book, Beograd 1994.

Stojković, Borivoje, *Istorija srpskog pozorišta od srednjeg veka do modernog doba (drama i opera)*, Muzej pozorišne umetnosti, Beograd 1979.

Stokes, Martin (ed.) *Ethnicity, Identity and Music: The Musical Construction of Place*, Berg, Oxford 1994.

Stokes, Martin: *Ethnicity, Identity and Music: The Musical Construction of Place*, Berg, Oxford 1994.

Subotić, Milan: *Na drugi pogled. Prilog studijama nacionalizma*, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, I.P. Filip Višnjić, Beograd 2007.

Sundhaussen, Holm: *Историја Србије од 19. до 21. века*, Clio, Београд, 2009.

Стојковић, Бранимир; *Идентитет и комуникација*, Факултет политичких наука, Београд 2002.

Томашевић, Катарина: *На раскрићу Истока и Запада. О дијалогу традиционалног и модерног у српској музици (1918–1941)*, Музиколошки институт САНУ и Матица српска, Београд – Нови Сад 2009.

Тешић, Гојко: *Српска авангарда у полемичком контексту (двадесете године)*, Институт за књижевност и уметност – Светови, Београд – Нови Сад 1991.

Тешић, Гојко: *Зли волијебници. Полемике и памфлети у српској књижевности од 1917–1943*, Слово љубве – Матица српска – Београдска књига, Нови Сад – Београд 1983.

Трифуновић, Лазар: *Сликарски правци XX века*, Просвета, Београд 1981.

Турлаков, Слободан: *Из музичке прошлости Београда*, ауторско издање, Београд 2002.

Турлаков, Слободан: *Историја Опере и Балета Народног позоришта у Београду (до 1941)*, I – II, ауторско издање и Чигоја штампа, Београд 2005.

Тутњевећ, Станиша и Марко Недић (ур.): *Сто година Српског књижевног гласника: аксиолошки аспект традиције у српској књижевној периодици*, Матица српска (Одељење за књижевност и језик) – Институт за књижевност и уметност (Серија: Историја српске књижевне периодике, 14), Нови Сад – Београд 2003.

Taruskin, Richard: *Defining Russia Musically: Historical and Hermeneutical Essays*, Princeton 1997.

Taylor, Timothy D.: *Beyond Exoticism. Western Music and the World*, Duke University Press, Durham and London 2007.

Todorova, Marija: *Imaginarni Balkan*, Biblioteka XX vek, Beograd 2006.

Firth, Simon: *Performing Rites: On the Value of Popular Music*, Oxford University Press, Oxford 1996.

Firth, Simon: *World Music, Politics and Social Change*, Manchester University Press, Manchester 1989.

Flacke Von M. (Hrsg.): *Mythen der Nationen: ein europäisches Panorama*, Koehler und Amelang, München – Berlin 1998.

Fulcher, Jane: *The Composer as intellectual (Music and Ideology in France 1914-1940)*, Oxford, Oxford University Press, 2008.

Fulcher, Jane: *The Nation's Image: French Grand Opera as Politics and Politicised Art*, Cambridge, Cambridge University Press, 1987.

Head, Matthew: *Orientalism, Masquerade and Mozart's Turkish Music*, Royal Musical Association, London 2000.

Hobsbaum, Erik J: *Nacije i nacionalizam od 1780: Program, mit, stvarnost*, Beograd, Filip Višnjić, 1996.

Хобзбом, Е; Рејнцер, Т (ур.): *Измишљање традиције*, Београд, 2002.

Цветко, Драготин: *Јужни Словени у историји европске музике*, Нолит, Београд 1984.

Cvetko, Dragotin: *Fragmenti glazbene moderne iz pisem Slavka Osterca*, Lovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana 1988.

Цвијић, Јован/ Иво Андрић, *О балканским психичким типовима*, Просвета, Београд 1988, (поговор Петар Цацић).

Цвијић, Јован: *Балканско полуострво и јужнословенске земље*, Београд, 1966.

Chrysos, Evangelos; Paschalis M. Kitromilides, Constantine Svolopoulos (eds.): *The Idea of European Community in History*, conference proceedings (Vol. I), National and Capodistrian University, Athens 2003.

Dženkins, Ričard: *Etnicitet u novom ključu. Argumenti i ispitivanja*, Biblioteka XX vek, Beograd 2001.

Чалић, Мари-Жанин: *Социјална историја Србије; успорени напредак у индустријализацији*, Clio, Београд, 2004.

Чалић, Мари-Жанин: *Историја Југославије у 20. веку*, Clio, Београд, 2013.

Šorske, K. E.: *Fin-de-Siècle u Beču. Politika i kultura*, Geopoetika, Beograd 1998.

Шукуљевић-Марковић, Ксенија, *Јелена Димитријевна Пољакова*, Музеј позоришне уметности, Београд 1995.

Šuvaković, Miško: *Pojmovnik moderne i postmoderne likovne umetnosti i teorije posle 1950*, Srpska akademija nauka i umetnosti i Prometej, Beograd 1999.

Weber, William: *The Rise of Musical Classics: A Study in Canon, Ritual and Ideology*, Oxford University Press, Oxford, 1992..

Weber, William: *Music and the Middle Class: The Social Structure of Concert Life in London, Paris and Vienna, 1830-48*, Ashgate, Hampshire, 2004.

Weber, William: *The Great Transformation of Musical Taste: Concert Programming from Haydn to Brahms*. Cambridge University Press, Cambridge, 2008.

Williams, Alastair: *Constructing Musicology*, Ashgate, Aldershot, Hampshire 2001.

Wolff, Larry: *Inventing Eastern Europe: The Map of Civilization on the Mind og the Enlightenment*, Stanford University Press, 1994.

Wolff, Larry: *The Enlightenment and the Orthodox World. Western Perspectives on the Orthodox Church in Eastern Europe*, Institute for Neohellenic Research, National Hellenic Research Foundation, Athens 2001.

Студије и чланци:

Атанасовски, Срђан: *Савез српских певачких друштава у Сомбору и конструкција националне територије, Мокрањац*, часопис за културу, бр. 9, Неготин, децембар 2007, 36–44.

Bakić-Hayden, Milica and Robert Hayden, Orientalist Variations on the Theme «Balkans»: Symbolic Geography in Recent Yugoslav Cultural Politics, *Slavic Review*, The American Association for the Advancement of Slavic Studies, LI, 1, Spring, 1992, 1-15.

Батаковић, Душан: Француски утицаји у Србији 1835 – 1914. Четири генерације Паризлија, *Зборник Матице српске за историју*, бр. 56, 73–95.

Буњак, Петар: Светислав Стефановић и Пшибишевски: један пројекат српске модернистичке драме, *Књижевна историја*, XXVI (92), Институт за књижевност и уметност, Београд 1994, 109–118

Bergamo, Marija: Dileme i prelomi jugoslovenskih muzičkih tridesetih godina, *Zvuk*, br. 4, Sarajevo 1983, 5–7.

Bergamo, Marija: Zasićenost tradicijom. Uz 85-ti rođendan Mihaila Vukdragovića, *Zvuk*, br. 3 – 4, Sarajevo 1985, 66–69.

Bergamo, Marija: Fragment o muzički nacionalnom, у: Властимир Перичић (ур.): *Фолклор и његова уметничка транспозиција*, Факултет музичке уметности, Београд 1989, 211-220.

Bergeron, Katherine: Verdi's Egyptian Spectacle: On the Colonial Subject of *Aida*, *Cambridge Opera Journal*, 14 (1–2), 2002, 149–159.

Bjurström, E.: Whose Canon? Culturalization versus Democratization. *Culture Unbound*, 4, 2012, 257–274.

Bohlman, Philip V. : Traditional Music and Cultural Identity: Persistent Paradigm in the History of Ethnomusicology, *Yearbook of Traditional Music*, 1988, Vol. 20, 26–42.

Bujić, Bojan: Daleki svijet muzikom dokučen, *Izraz*, Sarajevo, 1963, VII, 11, 324-336

Clayton, Martin: Toward a Theory of Musical Meaning, *British Journal of Ethnomusicology*, Vol. 10 (1), 2001, 1–17.

Васић, Александар: *Духовна музика у написима Милоја Милојевића*. Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, Нови Сад 1994, бр. 15, 155–164.

Васић, Александар: *Музикологија Српског књижевног гласника и идеологија југословенства*. Музикологија, Београд 2004, бр. 4, 39–59.

Васић, Александар: *Положај авангарде у српској музичкој критици и есејистици прве половине XX века – Српски књижевни гласник*. Музикологија, Београд 2005, бр. 5, 289–306.

Васић, Александар: *Проблем националног стила у написима Милоја Милојевића*. Музикологија, Београд 2007, бр. 7, стр. 231–244.

Васић, Александар: *Рецепција европске музике у музичкој критици Српског књижевног гласника (1901–1941)*. Научни састанак слависта у Вукове дане, Београд 2005, књ. 34/2, 213–224.

Васић, Александар: *Српска музичка критика и есејистика XIX и прве половине XX века као предмет музиколошких истраживања*. Музикологија, Београд 2006, бр. 6, стр. 317–342.

Васић, Александар: *Српска пијанисткиња Јованка Стојковић*. Темишварски зборник [Матице српске], Нови Сад 2002, бр. 3, 51–62.

Васић, Александар: *Српски књижевни гласник и национална уметничка музика, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*, Нови Сад 2005. [2006!], бр. 32–33, 101–116.

Васић, Александар: *Српски књижевни гласник и пољска уметничка музика*, [у:] Петар Буњак: *110 година полонистике у Србији*. Славистичко друштво Србије, Београд 2006, стр. 243–256.

Вучетић-Младеновић, Радина: *Балови удружења пријатеља уметности «Џвијета Зузорић», Годишњак за друштвену историју*, год. IV (2–3), Београд 1997, 217–224.

Vysloužil, Jiří: *О значају Јанаčekове теорије музичког стила заснованог на народној песми*, у: Властимир Перичић (ур.): *Фолклор и његова уметничка транспозиција*, Факултет музичке уметности, Београд 1989, 337–343.

Гашић, Ранка: *Српски масони између два светска рата као друштвена група, Годишњак за друштвену историју*, год. V (1–3), Београд 1998, 85–100.

Gajić, Milica: *Revolucionarni duh Josipa Slavenskog, Međimurje, časopis za društvena pitanja i kulturu*, br. 4, Čakovec 1983, 39–47.

Gajić, Milica: Muzika Josipa Slavenskog za Plautovu komediju «Menehmi», *Međimurje*, časopis za društvena pitanja i kulturu, br. 13-14, Čakovec 1988.

Гостушки, Драгутин: Национални и универзални музички језик, у: *Мокрањчеви дани 1967*, зборник радова са састанка етнолога, фолклориста и музиколога, Неготин 1969, 25–36.

Grujić, Sanja: Veze Josipa Slavenskog sa zenitističkim pokretom dvadesetih godina, *Međimurje*, časopis za društvena pitanja i kulturu, br. 4, Čakovec 1983, 53–63.

Grujić, Sanja: Neke karakteristike formalnih rešenja u kompozicijama Josipa Slavenskog, *Međimurje*, časopis za društvena pitanja i kulturu, br. 13 – 14, Čakovec 198, 9–14.

Димић, Љубодраг: Историографија и идеологија – југословенско искуство 1945 – 1955, *Годишњак за друштвену историју*, год. I (1), Београд 1994, 35–54.

Домети, часопис за културу, год. X, Народна библиотека «Карло Бјелички», Сомбор (јесен) 1983. (Број посвећен Петру Коњовићу)

Djerić, Gordana M.: Mitski aspekti srpskog identiteta, *Filozofija i društvo*, XIX–XX, Beograd 2001, 247–266.

Djurić-Klajn, Stana, *Orkestri u Srbiji do osnivanja Filharmonije* u: *Beogradska filharmonija 1923/1973*, Beograd 1977, 15-27.

Djurić-Klajn, Stana: Uloga Petra Konjovića u našoj muzičkoj kulturi, *Pro musica*, br.37, 1968, 12-13.

Živković, Mirjana: Pregled ostavštine Josipa Slavenskog, *Zvuk*, br. 1, Sarajevo 1982.

Živković, Mirjana: O filmskoj muzici Josipa Slavenskog, *Međimurje. Časopis za društvena pitanja i kulturu*, br. 4, Čakovec 1983, 63–71.

Živković, Mirjana: Muzički folklor u studijama Josipa Slavenskog, *Zvuk*, br.1, Sarajevo 1986, 9–16.

Живковић, Мирајана: Тежња ка вишем уметничком реду, *Нови Звук*, бр. 7, Београд 1996, 15–23.

Cross, Jonathan: Modernism and Tradition, and the Tradition of Modernism, *Музикологија*, бр. 6, Београд 2006, 19–42.

Zjelinski, Bohuslav: Bosna izmedju Istoka i Zapada (od kosovskog mita u ideologiji Mlade Bosne do romana Ive Andrića *Travnička hronika*), *Sveske Zadužbine Ive Andrića*, br. 6, Beograd 1989, 277–288.

Иванович-Косик, Виктор, Русский театр в ресторане: Белград 20-х гг. XX в., *Годишњак за друштвену историју*, год. XII (1–3), Београд 2005, 111–127.

Игњатовић, Александар. Политика представљања југословенства: југословенски павиљон на Светској изложби у Паризу 1937. године, *Годишњак за друштвену историју*, год. X I (2–3), Београд 2004, 65–84.

Јовановић, Мирослав: Слика «другог»: руске избеглице у земљама Балкана (1920–1940), *Годишњак за друштвену историју*, год. V (1–3), Београд 1998, 33–65.

Jakšić, Đura: Konjovićeve simfonija, *Zvuk*, br. 58, Sarajevo 1963, 361-373.

Кајчев, Наум: «Драга отаџбино, како си лепа»: наионалне идентификације и представе о Македонији, стварање посредством уџбеника књижевности у Бугарској и Србији (1878–1912), *Годишњак за друштвену историју*, год. IV (2–3), Београд 1997, 147–177.

Kara-Pešić, Ana: Prepiska Josipa Slavenskog: Odjeci kompozitorovih dela u inostranstvu, *Novi Zvuk*, br. 15, Beograd 2000, 117-126.

Koren, Marija: Simfonija u stvaralačkom opusu Milana Ristića, *Zvuk*, br. 69, Beograd 1966, 494-504.

Kulundžić, Josip, Konjović i pozorište, *Zvuk*, br. 58, Sarajevo 1963, 354-360.

Kramer, Lawrence: Musicology and Meaning, *Musical Times*, 144, 2003, 6–12.

Locke, Ralph P.: Beyond the Exotic: How «Eastern» is *Aida*?, *Cambridge Opera Journal*, 17 (2) 1995, 105–139.

Locke, Ralph P.: Constructing the Oriental «Other»: Saint-Saëns's *Samson et Dalila*, *Cambridge Opera Journal*, No. 3, Cambridge 1991, 261–302.

Locke, Ralph P.: Reflections on Orientalism in Opera and Musical Theatre, *Opera Quarterly*, 10 (1), 1993.

Loparnik, Borut: Lajovic contra Kogoj: pitanje nacionalnog i slovenačka moderna, у: Властимир Перичић (ур.): *Фолклор и његова уметничка транспозиција*, Факултет музичке уметности, Београд 1989, 303-324.

Макуљевић, Ненад: Визуелна култура национализма и конституисање приватног идентитета, *Годишњак за друштвену историју*, год. X I (2–3), Београд 2004, 47–64.

Манојловић, Олга, Културни живот Београда у време немачке окупације 1941–1944 у светлу писања београдске штампе, *Годишњак за друштвену историју*, год. I (1), Београд 1994, 77–90.

Mairnković, Sonja: Romantičarski «nacionalni stil» vid ekskluziviteta ili koegzistencije?, у: Šuvaković, Miško (ur.): *Izuzetnost i sapostojanje*, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd, 1997.

Mairnković, Sonja: Srpski kompozitori i ideja jugoslovenstva izmedju dva rata, u: Dević, Dragoslav (ur.): *Folklor i njegova umetnička transpozicija*, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 1987.

Маринковић, Соња: Руслан и Лјудмила М.И.Глинке – ка установљавању критеријума за дефиницију романтичарског националног стила, у: Властимир Перичић (ур.): *Фолклор и његова уметничка транспозиција*, Факултет музичке уметности, Београд 1989, 119-128.

Маринковић, Соња: Национални стил – терминолошка проблематика и методе истраживања, у: *Фолклор и његова уметничка транспозиција*, Факултет музичке уметности, Београд 1991, 157-187.

Маринковић, Соња: Војислав вучковић и нови реализам, *Нови Звук*, бр. 2, Београд 1993, 23-33.

Маринковић, Соња: Видови испољавања музички националног у српској музици Мокрањчевог доба, *Симпозијум „Мокрањчеви дани“* 1994-1996, Неготин, 1997, 165-187

Маринковић, Соња: Питање периодизације српске музике, *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*, бр. 22-23, Нови Сад 1998, 27-51.

Маринковић, Соња: Феномен националних школа у романитзму, у: *Музика кроз мисао*, зборник радова, Факултет музичке уметности, Београд 2002, 89-96.

Марковић, Предраг: Теорија модернизације и њена критичка примена на међуратну Југослваију и друге источноевропске земље, *Годишњак за друштвену историју*, год. I (1), Београд 1994, 11-34.

Медић, Милена: Архетипске слике Јосипа Славенског, *Музички талас*, бр. 4 – 6, Београд 1995, 92-107.

Mihajlović, Jelena: Violinske sonate Josipa Slavenskog, *Zvuk*, br. 1, Sarajevo 1985, 64-75.

Милановић, Биљана: Значај и улога преписке у осветљавању личности и стваралаштва Миленка Пауновића, *Музикологија*, 2, Музиколошки институт САНУ, Београд, 2002, 27-55.

Милановић, Биљана: Контекстуализација раног модернизма у српској музици на примеру два остварења из 1912. године, *Музикологија*, 6, Музиколошки институт САНУ, Београд, 2006, 251-266.

Милановић, Биљана: Пауновићева драма Ченгић ага и однос према изворима, *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*, 30-31, Нови Сад, 2004, 81-95.

Милановић, Биљана: Проучавање српске музике између два светска рата: од теоријско-методолошког плурализма до интегралне музичке историје, *Музикологија*, 1, Београд, 2001, 49-92.

Milanović, Biljana: Stevan Stojanović Mokranjac et l'aspects de l'ethnicité et du nationalisme, *Études Balkaniques* (Recherches interdisciplinaires sur les mondes hellénique et balkanique) No.13, Paris, 2006, 147-170.

Милановић, Биљана: Колективни идентитети и музика, *Музикологија*, бр. 7, Београд 2007, 119-134.

Милановић, Биљана: *Однос сфере државе према певачким удружењима у Србији и Краљевини Југославији*, *Музикологија*, бр. 11, 2011, 219-234.

Милановић, Биљана: *Музика и политика у Народном позоришту у Београду у деценији пред Први светски рат*, *Музикологија*, бр. 12, 2012, 37-61.

Милановић, Биљана: *Проблеми институционализације музичког школства у српској и југословенској држави до Другог светског рата*, Годишњак за друштвену историју, бр. XIX/2, 2012, 49-64.

Милановић, Биљана: *Музичка култура у општеобразовном школству српске и југословенске државе до другог светског рата: спори процеси укључивања у сферу културно-просветне политике*, *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*, бр. 48, 2013, 65-81.

Milanović, Biljana: *The Discourse of Travelogues About Stevan Mokranjac and The Belgrade Choral Society in the National-Political Context Before the First World War*, *New Sound: International Journal of Music* No. 43, I/2014, 52-69.

Милановић, Биљана: *Disciplining the Nation: Music in Serbia until 1914* in: Melita Milin and Jim Samson (eds.) *Serbian music: Yugoslav Contexts*, Institute of Musicology SASA, Belgrade 2014, 47-72.

Милановић, Биљана: *Музички спектакл масовног национализма на почетку XX века: прослава педесетогодишњице Београдског певачког друштва у: Соња Маринковић и Санда Додик (ур.) Владо С. Милошевић: етномузиколог, композитор и педагог. Традиција као инспирација*, Академија умјетности Универзитета у Бањој Луци, Академија наука и Умјетности Републике Српске, Музиколошко друштво Републике Српске, Бања Лука 2014, стр. 17-30.

Biljana Milanović (ed.) *Stevan Stojanović Mokranjac (1856-1914). The Belgrade Choral Society Foreign Concert Tours*, Institute of Musicology SASA and Serbian

Musicological Society, Belgrade 2014. / Биљана Милановић (ур.) *Стеван Стојановић Мокрањац (1856–1914). Иностране концертне турнеје са Београдским певачким друштвом*, Музиколошки институт САНУ и Музиколошко друштво Србије, Београд 2014.

Милин, Мелита: Написи о авангарди у београдским музичким часописима између два светска рата, у: *Српска авангарда у периодици*, зборник радова, Институт за књижевност и уметност, Београд 1996, 479–492.

Милин, Мелита: Први балети југословенских композитора на београдским сценама (1923–1942), *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*, 24 – 25, Београд 1999, 69–77.

Милин, Мелита: *Сељаци* Петра Коњовића – народна опера у неокласицистичком руху, у: Властимир Перичић (ур.): *Фолклор и његова уметничка транспозиција*, Факултет музичке уметности, Београд 1989, 165–176.

Милин, Мелита: «Тонови нарицања, меланхолије и дивљине» - Зенитистичка побуна и музика, *Музикологија*, бр. 5, Београд 2005, 131–144.

Милин, Мелита: Етапе модернизма у српској музици, *Музикологија*, бр. 6, Београд 2006, 93–116.

Милин, Мелита: Остерчева писма Милојевићу, *Музикологија*, бр. 2, Београд 2002, 107–146.

Milin, Melita: General Histories of Music and the Place of the European Periphery, *Музикологија*, бр. 1, Београд 2001, 141–149.

Milin, Melita: Les compositeurs serbes et le nationalisme musical. L'évolution des approches créatrices aux XIX^e et XX^e siècles, *Études Balkaniques* (Recherches interdisciplinaires sur les mondes hellénique et balkanique) No.13, Paris 2006, 127–146.

Milosavljević, Olivera: Nacionalizam u službi politike moći – Tri kontroverze u shvatanju srpskih intelektualaca početkom i krajem XX veka, *Sociologija*, XLI (2), Beograd 1999, 27–35.

Mischneva, Roumiana: Notre Europe et «l'autre» Europe: ou «europeisation» contre évolution et certains problèmes du «Temps» transitoire au Balkans, *Годишњак за друштвену историју*, год. I (3), Београд 1994, 236–247.

Mishkova, Diana: The Use of Tradition and National Identity in the Development Debates in the Nineteenth-century Balkans, *Годишњак за друштвену историју*, год. VII (2–3), Београд 2000, 143–145.

Mosusova, Nadežda, 'Otadžbina' Petra Konjovića, *Pro musica*, br. 120, Beograd 1983, 14–16.

Mosusova, Nadežda: 'Ohridska legenda Stevana Hristića', *Zvuk*, br. 66, Sarajevo 1966, 96-115.

Mosusova, Nadežda: *Lirika Petra Konjovića*, *Zvuk*, br. 75-76, Sarajevo 1967, 1-10.

Mosusova, Nadežda: Miloje Milojević – jedna skica o stvaralačkom liku, *Zvuk*, br. 124-125, Sarajevo 1972.

Mosusova, Nadežda: Najnovije delo Petra Konjovića – opera *Otadžbina*, *Zvuk*, br. 58, Sarajevo 1963, 367-373.

Mosusova, Nadežda: O *Koštani* Petra Konjovića, *Arti musices*, br.2, Zagreb 1971, 153-166.

Mosusova, Nadežda: *Ohridska legenda Stevana Hristića*, *Zvuk*, br. 60, Sarajevo 1966.

Mosusova, Nadežda: *Petar Konjović - umetnički lik kompozitora kroz opersko stvaranje*, *Pro musica*, br. 37, Beograd 1968, 4-6.

Mosusova, Nadežda: Das Balkanische Element in der Südslawischen Kunstmusik, *Balkanica*, br. 8, Srpska akademija nauka i umetnosti, Beograd 1977, 781-790.

Mosusova, Nadežda: La musique savante des Slaves du Sud et la musique populaire des Balkans, in: Frank Martin: *Musique et esthétique musical*, Actes de colloque de la Chaux-de-Fonds 1990, 63-71.

Mosusova, Nadežda: Nationalism as an Aesthetic Category in Slavonic and Balkan Musical Cultures, u: *Folklor i njegova umetnička transpozicija*, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 1991, 241-245.

Мосусова, Надежда: Кореспонденција између Петра Коњовића и Здењека Халабале, *Музикологија*, бр. 2, Београд 2002, 57-105.

Мосусова, Надежда: *Охридска легенда Стевана Христића*, у: Властимир Перичић (ур.): *Фолклор и његова уметничка транспозиција*, Факултет музичке уметности, Београд 1989, 289-301.

Мосусова, Надежда: Проблем националне музике и Стеван Мокрањац, *Развитак*, XIII (2), 1973, 76-79.

Мосусова, Надежда: Улога Стевана Мокрањца у стваралаштву Петра Коњовића, *Развитак*, бр. 45, 1967.

Мосусова, Надежда: Дело Браиловских и српска међуратна сцена у огледалу критике, *Музикологија*, бр. 3, Београд 2002, 81-113.

Милошевић, Немања: Од Марсеља до Опленца (Пренос тела и сахрана краља Александра Карађорђевића 1934), *Годишњак за друштвену историју*, год. X (1-3), Београд 2003, 141-169.

Митровић, Андреј: Европеизација и/или модернизација: десет теза, *Годишњак за друштвену историју*, год. I (2), Београд 1994, 143–145.

Палавестра, Предраг: Правци проучавања међуратне српске књижевности (1919–1941), *Књижевна историја*, год. XV (57–58), Београд 1982, 5–55.

Палавестра, Предраг: Критичка теорија и историја књижевности, у: *Критичке расправе*, Просвета, Београд 1995, 5–37.

Палавестра, Предраг: Туђина и самоћа у балканском свету културе, *Књижевна историја*, год. XXVIII (100), Београд 1996, 455–461.

Палавестра, Предраг: Српски књижевни гласник и српска грађанска мисао, у: *Сто година Српског књижевног гласника*, Београд 2003, 167–195.

Parakilas, James: Domestication in the Lives of Musical Canons. *Repercussions*, 4(1), 1995, 5–25.

Pejović, Roksanda: Hrvatski muzički umetnici i kompozitori u Beogradu izmedju dva svetska rata, *Arti musices*, br. 3, Zagreb 1972, 119–144.

Pejović, Roksanda: Prilog monografiji Josipa Slavenskog. Mišljenja kritičara o njegovim kompozicijama u periodu izmedju dva svetska rata, *Zvuk*, br. 3, Sarajevo 1981, 51–58.

Пејовић, Роксанда: Чешки музичари у српском музичком животу (1844–1918), *Нови Звук*, бр. 8 и бр. 9, Београд 1996. и 1997, 51–59 и 65–75.

Пејовић, Роксанда: Вредновање достигнућа Јосифа Маринковића и Стевана Мокрањца у историји српске музике, *Мокрањац*, бр. 3, Неготин 2001, 21–25.

Пејовић, Роксанда: Најстарија генерација виолиниста и виолончелиста у београдском музичком животу између два срата, у: *Музика кроз мисао*, зборник радова, Факултет музичке уметности, Београд 2002, 11–23.

Pejović, Roksanda, Odrazi fin-de-siècle-a na srpsku muziku. Pokušaj stilskog sagledavanja, *Novi Zvuk*, br. 17, Beograd 2001, 27-39.

Pejović, Roksanda, Šta se u beogradskoj sredini smatralo muzički savremenim, modernim i avangardnim u periodu izmedju dva svetska rata, *Medjuimurje. Časopis za društvena pitanja i kulturu*, br. 13/14, Čakovec 1988, 172-184.

Pejović, Roksanda, Stanislav Binički kao organizator muzičkog života u Beogradu, *Zvuk*, br. 69/1966, 558-567.

Pejović, Roksanda: Pedeset godina Beogradske filharmonije, у: *Београдска филхармонија 1923/1973*, Београд 1973, 31-72.

Пејовић, Роксанда: Дела миховила Логара у њима савременом контексту српске музике, *Нови Звук*, бр. 20, Београд 2002, 50–61.

Перић, Ђорђе: Како су настајале севдалинке. Једна севдалинка композитора Божидара Јоксимовића у позоришту, у кафани и у народу, у: *Право и лажно народно песништво*, зборник радова, Деспотовац 1996, 173–187.

Peričić, Vlastimir: Stogodišnjica Stevana Hristića, *Zvuk*, br. 1, Sarajevo 1985.

Peričić, Vlastimir: Stvaralački lik Vojislava Vučkovića, у: *Vojislav Vučković, umetnik i borac*, Београд 1968, 94-128.

Peričić, Vlastimir: Josip Slavenski i njegova *Astroakustika*, *Zvuk*, Sarajevo 1984, 5–14.

Popović, Vasilije, Moderna srpska drama (1900-1941), *Scena*, XIII (4), Novi Sad 1977, 65-70.

Pilipović, Gorica: Elementi ekspresionizma u *Simfoniji orijenta* Josipa Slavenskog, *Medjimurje. Časopis za društvena pitanja i kulturu*, br. 13–14, Čakovec 1988, 37–45.

Pozajić, Mladen, Stanislav Binički (1872-1942), *Zvuk*, br. 1, Sarajevo 1973, 22-25.

Promitzer, Christian: Austrian images of the Slavs: from the Habsburg Monarchy to National Socialism *Годишњак за друштвену историју*, год. VI (3), Београд 1999, 197–220.

Radović, Branka: Opera *Suton* Stevana Hrsitića, *Zvuk*, br. 1, 1977.

Rice, Timothy: Time, Place and Metaphor in Musical Experience and Ethnography, *Ethnomusicology*, Vol. 47 (2), 2003, 151–179.

Rice, Timothy: Reflections on Music and Identity in *Ethnomusicology*, *Музикологија*, бр. 7, Београд 2007, 17–38.

Robinson, Paul: Is *Aida* an Orientalist Opera?, *Cambridge Opera Journal*, 5 (2), 1993, 133–140.

Romanou, Ekaterini: Eastern Naturalness versus Western Artificiality: Rimski-Korsakov's Influence on Manolis Kalomires' Early Operas, *Музикологија*, бр. 5, Београд, 2005, 101–116.

Ross, James: D'Indy's *Fervaal*: Reconstructing French Identity at the Fin de Siècle, *Music & Letters*, Vol. 84 No. 2, 2003.

Samson, Jim: Music and Nationalism: Five Historical Moments, in: A. S. Leoussi and S. Grosby (eds.), *Nationalism and Ethnosymbolism. History, Culture and Ethnicity in the Formation of Nations* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007), 55-67.

Samson, Jim: Placing Genius: the Case of George Enescu, *Trondheim Studies on East European Cultures and Societies*, 17 (2006), 31 pp.

Samson, Jim: Borders and Bridges: Preliminary Thoughts on Balkan Music, *Музикологија*, бр. 5, Београд 2005, 37–56.

Sedak, Eva: Josip Štolcer Slavenski (1896–1955), *Medjimurje. Časopis za društvena pitanja i kulturu*, br. 4, Čakovec 1983, 9–25.

Sedak, Eva: Još jedan pokušaj o nacionalnom u glazbi, *Zvuk*, br. 5, Zagreb 1990, 25–29.

Silverman, Carol: Bulgarian Wedding Music between Folk and Chalga: Politics, Markets, and Current Directions, *Музикологија*, бр. 7, Београд 2007, 69–98.

Smith, Anthony: Memory and Modernity: Reflections on Ernest Gellner's Theory of Nationalism, *The Ernest Gellner Memorial Lecture*, <http://members.tripod.com/GellnerPage/SmithLec.html>

Smith, Anthony: Nations and Their Pasts, *The Warwick Debates*, <http://www.lse.ac.uk/collections/gellner/Warwick.html>

Stefanović, Pavle: Skica za filozofiju Konjovićeve muzike, *Zvuk*, br. 58, 1963.

Samson, Jim: The great composer. (Jim Samson ed) *The Cambridge History of Nineteenth-Century Music (1850–1900)*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004, 259–84.

Смит, Ентони, «Златно доба» и национални препород, *Реч*, 56/2, 1999, 93–110.

Стефановић, Ана: Књижевни фолклор и његова уметничка транспозиција, у: *Фолклор и његова уметничка транспозиција*, зборник радова, Факултет музичке уметности, Београд 1990, 225–282.

Стефановић, Ана: Маргиналије Милојевићеве вокалне лирике, *Музички талас*, бр. 1–3, Београд 1999.

Стефановић, Ана: Написи Милоја Милојевића о соло песми, *Музички талас*, бр. 1–3, Београд 1999.

Стојановић, Дубравка: Партијске елите у Србији 1903–1914, улога и начин владања, *Југословенски историјски часопис*, 2, 1997, 41–51.

Стојановић, Дубравка: Поделе и сукоби као део политичке културе у Србији, у: *Историја и сећање. Студије историјске свести*, Београд, 2006, 59–64.

Стојановић, Дубравка: Симболи и кључне речи у дискурсу политичких странака у Србији почетком XX века, *Годишњак за друштвену историју*, IX (1–3), Београд 2002, 29–51.

Стојановић, Дубравка: Туризам и конструкција социјалног и националног идентитета у Србији крајем 19. и почетком 20. века, *Годишњак за друштвену историју*, XIII (1–3), Београд 2006, 41–59.

Стојановић-Новичић, Драгана: Посматрати друге, открити себе: музичке критике Михаила Вукдраговића, *Нови звук*, бр.18, Београд 2001.

Стојановић-Новичић, Драгана: Михаило Вукдраговић: уметнички пут и *Вокална лирика* као *pars pro toto*, *Нови звук*, бр. 8, Београд 1996.

Suschitzky, Anya: Debussy's Rameau: French Music ad Its Others, *The musical Quarterly*, 83 (3), Fall 2002.

Tangeberg, Johanes: Semi-Barbarians, Courageous Patriots, and Orientals. Swedish views of the Balkan Wars in 1912-1913, *Годишњак за друштвену историју*, XI (1), Београд, 2004.

Taruskin, Richard: "Nationalism" In: Stanley Sadie (ed.), *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, 2nd ed., vol.17, London, Macmillan, 689-706.

Taruskin, Richard: 'Entoiling the Falconet': Russian Musical Orientalism in Context, *Cambridge Opera Journal*, No. 4, 1992, 253-80.

Taruskin, Richard: The Birth of Contemporary Russia out of the Spirit of Russian music, *Музикологија*, бр. 6, 2006, 63-76.

Тимотијевић, Мирослав: Васпитање емоција и уобличавање модерног грађанског идентитета код Срба, *Годишњак за друштвену историју*, год. XII (1–3), Београд 2005, 7–24.

Тимотијевић, Мирослав: Народно позориште у Београду – храм патриотске религије, *Наслеђе*, 6, Београд, 2005, 9–45.

Тимотијевић, Мирослав: Јубилеј као колективна репрезентација: прослава 50-годишњице Таковског устанка у Топчидеру 1865, *Наслеђе*, 9, 2008, 9–49.

Todorova, Maria: The Balkans: From Discovery to Invention, *Slavic Review*, The American Association for the Advancement of Slavic Studies, LIII, Summer, 1994, 453-482.

Todorova, Maria: The Trap of Backwardness: Modernity, Temporality, and the Study of Eastern European Nationalism, *Slavic Review*, 64 (1), 2005, 140–164.

Томашевић, Катарина: Исток – Запад у полемичком контексту српске уметности између два светска рата, *Музикологија*, бр. 5, 2005, 119-129.

Томашевић, Катарина: Преламање традиционалних и модерних погледа на музичку уметност у написима *Летописа Матице српске* између 1895. и 1914. године, у:

Традиционално и модерно у српским часописима на почетку века (1895–1914), зборник радова, Матица српска – Институт за књижевност и уметност, Нови Сад – Београд, 1992, 355–365.

Томашевић, Катарина: Проблеми проучавања српске музике између два светска рата, *Музикологија*, бр. 1, Београд 2001, 25–48.

Томашевић, Катарина: Стилске координате ораторијума «Васкрсење» Стевана Христића (1912) и питање расршћа традиција у српској музици 20. века, *Музикологија*, бр. 4, Београд 2004, 25–38.

Томашевић, Катарина: Тихомир Остојић и музичко просвећивање, *Свеске Матице српске, грађа и прилози за културну и друштвену историју*, бр. 20, Матица српска, Нови Сад, 1991, 82–90.

Tomašević, Katarina, Muzička dramaturgija Petra Konjovića, *Zvuk*, br. 3, Sarajevo 1983, 59–68.

Tomašević, Katarina, Nastanak srpske nacionalne opere, *Zvuk*, br. 4, Sarajevo, 1982, 67–72.

Tomašević, Katarina, Prividni ili stvarni sukob Starog i Novog (vidovi sapostojanja tradicionalnog i modernog u srpskoj muzici izmedju dva svetska rata) *Izuzetnost i sapostojanje*, zbornik radova sa 5. međunarodnog simpozijuma *Folklor. Muzika. Delo*, 1997, Beograd, 103–112.

Tomašević, Katarina: Jovan Bandur, kompozitor i dirigent, u: *Dvor na Uni. Zbornik naučnih i publicističkih radova*, knj. 1, Dvor na Uni, 1991, 630–632.

Tomašević, Katarina: Sazrevanje odnosa prema folkloru kroz srpsku pozorišnu muziku 19. veka, u: *Folklor i njegova umetnička transpozicija*, zbornik radova, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 1987, 169–191.

Турлаков, Слободан: *Collegium musicum* и Милоје Милојевић, *Годишњак града Београда*, књ. XXXIII, Београд 1986, 93–132.

Fleming, K. E: 'Orientalism, the Balkans and Balkan Historiography', *American Historical Review*, 105, 2000, 1218–1233.

Цвејић, Бојана: Либрето музичке драме *Блаженкина заклетва* Петра Стројановића у односу на оперске узоре XIX века, *Нови Звук*, бр. 12, Београд 1998, 119 –124.

Цвејић, Бојана: Од дела до аутора: Димитрије Биволаревић Хекоа: Други гудачки квартет, *Нови Звук*, бр. 15, Београд 2000, 60– 73.

Cvetko, Dragotin: Stvaralački lik Petra Konjovića, *Zvuk*, br. 58, Sarajevo 1963, 352–360.

Цветко, Драготин: Везе Стевана Мокрањца са словенском Глазбеном матицом, *Pro Musica*, (Стеван Ст. Мокрањац 1856–1981, посебно издање), Београд, септембар, 1981, стр.29–35.

Weber, William: History of Musical Canon, (N. Cook and M. Everest, eds) *Rethinking Music*. Oxford University Press, Oxford, 1999, 336–355.

**Научно-наставном већу
Филозофског факултета у Београду**

Реферат о квалификованости кандидата и подобности предложене теме за докторску дисертацију „Европске музичке праксе и обликовање нације кроз креирање националне уметнике музике у Србији у првим деценијама XX века“, коју предлаже мр Биљана Милановић

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Биљана Милановић дипломирала је 1992. године на Одсеку за музикологију Катедре за музикологију и етномузикологију Факултета музичке уметности у Београду. На истом факултету је 2004. године одбранила магистарску тезу *Миленко Пауновић – два модалитета стваралаштва*. Од 1993. године запослена је у Музиколошком институту САНУ, где је била ангажована на више пројеката Министарства науке Републике Србије.

Била је стручни уредник часописа *Pro musica* (2000–2001). Члан је уредништва часописа *Музикологија* (од његовог оснивања, 2001). Члан је Управног одбора Музиколошког друштва Србије (од оснивања, 2006), а од 1912. и потпредседник истог. Члан је Одбора Одељења за сценске уметности и музику Матице Српске

Основне области њеног проучавања су српско музичко наслеђе прве половине XX века, а посебно аспекти модернизма, балканизма, оријентализма и етницитета у музици.

Објавила је више од 60 научних радова у домаћим и страним часописима, као и зборницима посвећеним посебним научним проблемима. Посебно треба нагласити да је уредница посебног издања Музиколошког института посвећеног Стевану

Мокрањцу: *Стеван Стојановић Мокрањац (1856–1914). Иностране концертне турнеје са Београдским певачким друштвом*. Сви објављени радови су у непосредној вези с пријављеном темом и произашли су из обављених научних истраживања која су допринела да докторанткиња докторској тези приђе с озбиљношћу зрелог и искусног истраживача.

2. Предмет и циљ дисертације

Последњих деценија српска историографија је направила значајне пробоје у повезивању с другим блиским дисциплинама и значајно проширила поље својих интересовања, али су њене везе са музикологијом остале су слабе, па и сама историја музике није готово ни најмање довођена у фокус интересовања историјске науке. Била је то значајна празнина, будући да је историја музике важна област која нам приближава сазнање укупне друштвене и културне историје. Музика у савременим друштвеним наукама чини нераздвајни део укупног проучавања друштва, политике и културе и открива важне темеље нације до којих бисмо теже могли да допремо другим истраживачким алатима. Због тога је уклапање историје музике у укупно проучавање прошлости веома важан искорак из досадашњих кругова истраживања и пут ка значајним новим сазнањима не само из историје културе, већ и укупних односа у друштву.

У центру истраживања налази се дело Стевана Стојановића Мокрањца, у првом реду његове Руковети. Тиме је одређен и временски оквир докторске тезе, који започиње у последњим деценијама 19. века (кад Мокрањац ствара своје дело), а завршава се 1923. годином, када су Мокрањчеве мошти пренете из Скопља у Београд, што је, како докторанткиња каже, завршетак прве фазе канонизације Мокрањчевог дела.

Због свега тога верујемо да би предложена тема докторске дисертације **„Европске музичке праксе и обликовање нације кроз креирање националне уметнике музике у Србији у првим деценијама XX века“**, коју предлаже мр Биљана Милановић из Музиколошког института САНУ, значајно допринела свеобухватнијем познавању историје Србије. Посебан значај налазимо у чињеници да би развој националне уметничке музике у Србији био посматран у европском контексту и у оквиру тадашњих музичких пракси, чиме се отварају веома важна питања о европским културним утицајима, трансферима културних модела и њиховом утицају на српску културу.

3. Опис садржаја дисертације

Докторанткиња Биљана Милановић планира да након Предговора и Увода, тезу подели на три дела:

1. „Музичке праксе европског типа“ – где ће се поставити кључно питање односа европске музичке сцене и српске музичке праксе. То је питање и односа центра и периферије и начина на које се обављао трансфер узора и модела. Српски случај веома је занимљив јер су утицаји стизали у дисконтинуитету и често алтернативним путевима, што је важан увид у укупну културну историју Србије.
2. „Социјалноисторијске дијахроније: музичке праксе у Србији током 19 и првих деценија 20 века“ – обухватиће потпоглавља у којима се ауторка бави хорских и других ансамбала, стварањем првих институција, затим школовањем музичара и успостављањем модерног концертног музичког живота. Ради се о важном делу рада у коме ће ауторка показати сазревање српске музичке сцене и постепено одвајање уметничке музике.
4. „Креирање националне уметничке музике до 1923 године“ указаће се на специфичност српске музичке сцене у тим деценијама, у првом реду односа између традиције и канона, при чему ће се посебна пажња посветити управо кључним питањима односа патријархалног имодерног у обликовању нације.

Након тих поглавља доћи ће Закључак, као и Списак извора и литературе.

5. Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању

У овом раду почетна хипотеза је да су почеци уметничке музике у Србији били важан део конституисања српске нације и да је Мокрањчево дело било важна карика у изградњи националне свести у време заокруживања српске државе крајем 19 и почетком 20. века.

Друга хипотеза поставила би питање односа културе и политике, односно узрочно-последичних веза између доминантних токова у култури и политичких процеса у држави.

Посебно је значајна претпоставка да се српска уметничка музика развијала у сталном дијалогу с европским музичким праксама тог времена, па се због тога посебно поставља питање односа европског и националног, традиционалног и модерног. Због тога је једна од почетних позиција овог доктората управо испитивање утицаја који су крајем 19 и почетком 20 века обликовали укупну српску културу.

6. Методе које ће се у истраживању применити

Тема овог доктората постављена је у методолошки оквир проучавања обликовања нације и националне свести, јер музика има веома важан удео процесима конституисања националне свести. Разумевана као једна од кључних полуга за артикулисање националних идентитета, музика је била важна компонента националне политике у времену јачања и територијалног заокруживања Краљевине Србије и формирања вишенационалне Краљевине СХС - Југославије.

Методолошки се ради о интердисциплинарној студији која у фокус ставља процес изградње националне свести, за шта је потребно укрестити методе блиских дисциплина, од опште историје, до историје уметности, антропологије, социологије и музикологије. Основни теоријски оквир чине дела Ентони Смита и Хоми Бабе, која ауторки омогућавају да музички фолклор посматра у оквирима вишезначног

процеса обликовања нације. Народна песма се посматра као носилац симбола патријархалне културе, чиме она постаје и важан носилац културе сећања као основе националне конструкције.

Основна грађа на којој ће бити заснована докторска теза садржава богати корпус писаних извора о музици, њеним ауторима, делима и институцијама. У раду ће бити коришћена рукописна грађа из Архива Музиколошког института САНУ, и Библиотеке Факултета музичке уметности, затим Архива САНУ, Архива Србије, Архива Југославије. Поред необјављене грађе кандидаткиња је користила и богату објављену грађу, у првом реду више десетина музичких часописа који су излазили у истраживаном периоду. Резултате истраживања ауторка ће поставити у широки оквир теоријске литературе која јој је омогућила интердисциплинарни приступ.

Због свега наведеног уверени смо да Биљана Милановић има све потребне квалитете да с успехом заврши рад на својој докторској тези. Слободни смо да Научно-наставном већу Филозофског факултета у Београду препоручимо да прихвати тему докторске дисертације **„Европске музичке праксе и обликовање нације кроз креирање националне уметничке музике у Србији у првим деценијама XX века“** и да колегиници мр Биљани Милановић одобри рад на њој.

У Београду, 2. септембра 2015.

Комисија у саставу:

др Александар Молнар, редовни професор
Филозофски факултет, Београд

др Катарина Томашевић, виши научни сарадник
Музиколошки институт САНУ, Београд

др Ненад Макуљевић, редовни професор
Филозофски факултет, Београд

др Дубравка Стојановић, ванредна професорка
Филозофски факултет, Београд
(менторка и писац образложења)